

В. О. ЗАРОСИЛО*Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ***ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧИХ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Наукові праці МАУП. Серія Юридичні науки, 2018, вип. 55(1), с. 5–9

Від організаційного забезпечення діяльності слідчих підрозділів великою мірою залежить ефективність їхньої діяльності, а за великим рахунком і імідж поліції.

На сучасному етапі діяльності Національної поліції в Україні доволі неоднозначними є питання адміністративно-правового забезпечення слідчих. У більшості питань діяльність слідчого регулюється статтями Кримінального процесуального кодексу України. Однак організаційні питання їхньої діяльності регулюються внутрішньовідомчими актами Національної поліції, і це не завжди висвітлюється в науковій літературі. Проте, від організаційного забезпечення діяльності слідчих підрозділів великою мірою залежить ефективність їхньої діяльності, а за великим рахунком і імідж поліції, адже детально розслідувана справа, яка проходить через суд без будь-яких зауважень, показує, як працюють слідчі.

Висвітленню питань організаційного забезпечення діяльності слідчих і створенню необхідних умов для забезпечення розслідування кримінальних справ в науковій літературі практично уваги не приділялося, адже система організаційного забезпечення покладена на керівництво слідчих підрозділів [1]. Окремі питання щодо порушення питань адміністративно-правового забезпечення діяльності слідчих розглядалися О. І. Шевченком [2], проте не всі проблеми були висвітлені. Слід зазначити, що організаційні аспекти діяльності слідчих підрозділів різних правоохоронних органів визначені законодавством [4; 5], але в жодному з цих нормативних актів не порушувалося питання щодо організаційного забезпечення діяльності слідчих підрозділів.

Якщо говорити про організаційне та адміністративно-правове забезпечення діяльності слідчих Національної поліції України, то необхідно розглянути кілька напрямів. Перш за все — це формування самих слідчих підрозділів, відбір до них та організація їхньої роботи на рівні районного відділу поліції. Далі необхідно розглянути питання підвищення кваліфікації слідчих з тим, щоб розслідування проводилося на відповідному рівні. Необхідно також за-

значити важливість узагальнення практики роботи слідчих з розслідування тих чи інших категорій справ, поширення в експертному середовищі даних щодо певних закономірностей у розслідуванні, які можуть допомагати слідчим у виконанні ними своїх службових обов'язків. Тут також доцільно говорити про спеціалізацію слідчих, тобто, якщо слідчі розслідують кримінальні справи, пов'язані з майновими злочинами, то вони мають бути забезпечені всіма необхідними прикладами стосовно розслідування таких злочинів.

Цікавим і важливим питанням організаційного забезпечення діяльності слідчих є навантаження на слідчих, тобто кількість справ, які знаходяться у провадженні слідчого. Як свідчить практика, на сьогодні у провадженні знаходяться сотні справ, які відповідно не можуть бути якісно розслідувані з причини завантаження слідчих.

Для проведення слідчих дій слідчий має бути озброєний усіма сучасними засобами щодо виявлення та фіксації слідів злочинів, а також відповідним транспортом та засобами інформаційного забезпечення. Цей аспект також вимагає додаткового вивчення.

Розглянемо перший аспект зазначеної проблеми: відбір на посади слідчих в основних закладах Національної поліції. Відповідно до Закону України "Про національну поліцію" [5] призначення на посади поліцейських здійснюють посадові особи органів (закладів, установ) поліції відповідно до номенклатури посад, яку затверджує Міністерство внутрішніх справ України.

В окремих випадках проводиться конкурс для визначення кандидата для призначення на відповідну посаду. Це стосується загальних посад поліцейських. Разом з тим важливо зазначити, що на посади слідчих можуть призначатися особи, які мають відповідний рівень підготовки і які також мають досвід роботи в системі Національної поліції. Тому доцільно вирішувати питання про призначення на посади слідчих у слідчих підрозділах тільки після того, як кандидат пробує на посаді помічника слідчого принаймні один рік.

Помічників слідчих вже з самого початку їхнього призначення (а вони можуть призначатися після закінчення вищого спеціалізованого навчального закладу, наприклад, університету чи Національної академії внутрішніх справ) треба одразу готувати для розслідування справ за окремими напрямками. У зв'язку з недокомплектом слідчих у підрозділах, можливим є вирішення питання про призначення на посади помічників слідчих осіб, які навчаються на останніх курсах вищих навчальних закладів, що практикувалося, наприклад, у підготовці поліцейських в Косово [6].

З самого початку призначення на посади помічників слідчих, необхідно проводити відповідну профорієнтаційну та попереджувальну роботу з тим, щоб на посади не були призначені особи, які схильні до вчинення корупційних діянь.

Робота слідчого передбачає насамперед постійне вивчення документів та матеріалів, які мають відношення до справи, що розслідується. Разом з тим, МВС України необхідно активно вирішувати питання щодо узагальнення методів і форм роботи слідчих шляхом аналізу конкретних справ. Особливо це стосується тяжких злочинів та проведення різних експертиз з метою

закріплення доказів. З цього приводу проводилися окремі дослідження, які доводили, що слідчі мають активно взаємодіяти з експертними підрозділами [7], а з іншого боку, необхідно приблизно раз на півроку готувати необхідні узагальнення та ознайомлювати з ними слідчих, з тим, щоб вони могли використовувати нові форми і методи проведення слідчих дій.

Питання про підвищення кваліфікації слідчих є необхідним, але ймовірно потрібно відмовитися від проведення занять стаціонарно протягом певного періоду. Більш результативним буде самостійне вивчення нових форм і методів роботи та обговорення їх на відповідних нарадах.

Щодо спеціалізації слідчих, то зазначені питання є достатньо важливим і водночас складним для вирішення. Одним з головних елементів спеціалізації є налагодження взаємодії різних підрозділів Національної поліції України при здійсненні досудового розслідування.

З цією метою виникає необхідність у систематичному підвищенні кваліфікації не тільки слідчих, але й працівників поліції різних підрозділів з використанням, як вже зазначалося, відповідного досвіду.

Одним з важливих елементів підвищення ефективності діяльності слідчих є зниження кількості справ, які знаходяться у провадженні. Шляхом адміністрування зазначені питання, ймовірно, вирішити неможливо, тому є доцільним підготувати ряд доповнень до Кримінального процесуального кодексу України [8] у сфері диференціації розслідування окремих видів справ.

Робота слідчого у сфері розслідування справ передбачає передусім ретельний огляд місць події та збирання відповідних доказів. Разом з тим, слідчі не завжди забезпечені так званими “слідчими валізами”, не завжди використовуються новітні форми та методи виявлення та фіксації слідів злочинів. Проблема має бути вирішена навіть не на рівні відповідних управлінь Національної поліції України, вона має вирішуватися на рівні МВС України і при цьому досить швидко.

Щодо засобів інформаційного забезпечення, то, наприклад, у багатьох країнах, на відміну від України, працівники поліції мають досить швидкий доступ до всіх баз даних, які допомагають в ідентифікації як осіб, так і речей. Цей виклик також вимагає додаткового вивчення та певних матеріальних витрат. Крім того, необхідно навчити слідчих користуватися відповідними інформаційними ресурсами.

Потреба у прискоренні розслідування кримінальних справ вимагає забезпечення слідчих підрозділів транспортними засобами та іншими необхідними матеріалами, адже відсутність навіть паперу чи несправність комп'ютерів може гальмувати роботу з розслідування справ і відповідно завдавати шкоди для іміджу поліції в цілому.

Проаналізувавши викладене, можна дійти таких висновків:

1. Кадри працівників слідчих підрозділів, мають відбиратися ретельно з відповідними системами перевірок та тестів, щоб до таких підрозділів потрапляли найбільш підготовлені професіонали.
2. Для більш активного та ефективного розслідування справ треба вирішити питання про призначення для одного слідчого кількох помічни-

ків, при цьому на зазначені посади в разі необхідності призначати курсантів старших курсів спеціалізованих навчальних закладів.

3. Матеріальне забезпечення всієї слідчої діяльності має здійснюватися централізовано, при цьому необхідно здійснювати чіткий контроль за таким забезпеченням, адже слідство завершує всю діяльність поліції.

Джерела

1. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України: Наказ МВС України від 06.07.2017 р. Розділ № 570 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Офіц. веб-портал. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17/page>
2. Шевченко О. І. Слідчий як об'єкт адміністративно-правових відносин // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія: "Юрид. науки". 2017. Вип. 2. Т. 4. С. 180–184.
3. Про службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Офіц. веб-портал. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
4. Про затвердження Положення про органи досудового розслідування Державної кримінально-виконавчої служби України: Наказ Міністерства юстиції України від 04.07.2017 р. № 2166/5 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. Офіц. веб-портал. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0822-17>
5. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. Ст. 379.
6. Заросило В. О. Адміністративно-правове забезпечення участі працівників органів внутрішніх справ України у міжнародній миротворчій діяльності: дис. ... д-ра юрид. наук спец. 12. 00. 07. Київ, 2009. 411 с.
7. Ковальов В. В. Взаємодія слідчого з працівниками експертної служби МВС України: дис. ... канд. юрид. наук. спец. 12.00.09. Київ, 2007. 228 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар: у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. Х.: Право, 2012. Т.1. 768 с.

Заросило В. О. Окремі питання організаційного забезпечення діяльності слідчих національної поліції України. Проаналізовано адміністративне та організаційне забезпечення діяльності слідчих Національної поліції України. Зауважено, що в діяльності слідчих є багато організаційних проблем, пов'язаних не з професійною діяльністю, а саме з адмініструванням діяльності підрозділів слідства. Це стосується призначення на посади слідчих, їхнього навчання, підвищення кваліфікації та матеріально-технічного забезпечення. Внесено окремі пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності слідчих Національної поліції України.

Zarosylo VA Some issues of organizational support for the activities of investigators of the National Police of Ukraine. Zarosylo VA Some issues of organizational support for the activities of investigators of the National Police of Ukraine. The article analyzes the administrative and organi-

zational support of the investigators of the National Police of Ukraine. It is noted that in the activities of investigators there are many organizational problems that are connected not with professional activity, namely, with the administration of the activities of the investigation units. This concerns the appointment of investigators, their training, advanced training and logistics. Some proposals were made to increase the efficiency of investigators of the National Police of Ukraine

Заросило В. О. Отдельные вопросы организационного обеспечения деятельности следователей национальной полиции Украины. Проанализированы административное и организационное обеспечение деятельности следователей Национальной полиции Украины. Отмечено, что в деятельности следователей есть много организационных проблем, которые связаны не с профессиональной деятельностью, а именно с администрированием деятельности подразделений следствия. Это касается назначения на должности следователей, их обучения, повышения квалификации и материально-технического обеспечения. Внесены отдельные предложения по повышению эффективности деятельности следователей Национальной полиции Украины.

Надійшла 11 червня 2018 р.